

Arkeologi II

Schema VT 2019 (preliminär version 4/10 2018)

1. **Teori och metod i arkeologisk forskning (7,5 hp).** Kursansvarig: Prof. Mats Burström.
2. **Gruppuppgift. Arkeologiska verktyg (7,5 hp).** Kursansvarig: Dr Niklas Eriksson.
3. **Examensuppgift (uppsats) (7,5 hp).** Kursansvarig: Docent Anders Carlsson.
4. **Grundläggande fältkurs (7,5 hp).** Kursansvarig: Ann Vinberg (?).

OBS! Studera även kursplanerna för mer information om syfte, examination m.m.
Jämför även höstens schema och kursplan för repetition av det sammanlagda kursinnehållet.
Håll kontakt med vår hemsida www.archaeology.su.se

All undervisning sker kl. 13-15 i seminarierummet 334, plan 3, Wallenberglaboratoriet, Lilla Frescativägen 7, om inte annat meddelas eller är angivet på schemat.

Måndag 21/1. 13-15. Kursstart Arkeologi II.

Upprop. Registrering. Vårens **schema** och litteratur gås igenom. *Gruppuppgifternas syfte och genomförande* samt *Examensuppgift*. Handedare till examensuppgift (uppsats) bestäms.
Betygskriterier diskuteras. AC.

Teori och metod i arkeologisk forskning (7,5 hp)

Kursansvarig: Prof. Mats Burström (MB)

Tisdag 22/1. 13-15. Kursintroduktion: ontologi och epistemologi. MB.

Torsdag 24/1. 13-15. Kulturhistorisk arkeologi. MB.

Måndag 28/1. 13-15. Processuell arkeologi. MB.

Tisdag 29/1. 13-15. Postprocessuell och tolkande arkeologi. MB.

Torsdag 31/1. 13-15. Fenomenologi som teori och arkeologisk praktik. Dr Magnus Ljunge.

Måndag 4/2. 13-15. Kritisk arkeologi. MB.

Tisdag 5/2. 13-15. Tolkningsmodellering. MB.

Torsdag 7/2. 9-16 (tre grupper). Textseminarium. MB.

Tisdag 12/2. 13-15. Uppsummering och diskussion. MB.

Torsdag 14/2. 10-14. Tentamen. Betygsättning sker enligt sjugradig betygsskala.
Botan + Wallenberg, plan 3.
(Omtentamen fredag 15/3. 10-14. Wallenberglaboratoriets seminarierum, plan 3).

Litteratur:

Arwill-Nordbladh, Elisabeth 2001. *Genusforskning inom arkeologin*. Högskoleverket. 73 s. Pdf på hemsidan.

Olsen, Bjørnar. 2003. *Från ting till text. Teoretiska perspektiv i arkeologisk forskning*. Studentlitteratur. 286 s.

Renfrew, Colin & Bahn, Paul. 2008 eller senare. *Archaeology: Theories, Methods and Practice*. Thames & Hudson. 656 s. Uppslagsbok. Läses kursivt.

Trigger, Bruce. 2006. *A History of Archaeological Thought*. Cambridge University Press. 730 s.

Litteratur till textseminariet tillkommer.

Gruppuppgift (7,5 hp). Arkeologiska verktyg

Kursansvarig: Dr Niklas Eriksson (NE)

Tisdag 19/2. 10-12, 13-15. Föreläsning och gruppövningar om litteratursök. NE.

Onsdag 20/2. 10-14. Grupparbete (Grupprum 10-14 plan 4, lektionssal 10-14, plan 3).

Torsdag 21/2. 10-12, 13-15. Föreläsning och gruppövningar om FMIS och sök i samlingarna. Doktorand Kerstin Odebäck.

Vecka 9 (25 februari – 1 mars) är uppsatsskrivarvecka!

Tisdag 5/3. 10-12, 13-15. Heldag på ATA och bibliotek. Ola W Jensen, Ylva Schmidt m.fl. (OBS! Ta gärna med egen dator; samling vid bibliotekets entré, se karta, kom i god tid!). Preliminär tid.

Onsdag 6/3. 10-14. Grupparbete (Grupprum 10-14 plan 4, lektionssal 10-14, plan 3).

Tisdag 12/3. 10-12, 13-15. Föreläsning och gruppövningar om kartor.

Onsdag 13/3. 10-14. Grupparbete (Grupprum 10-14 plan 4, lektionssal 10-14, plan 3).

Tisdag 19/3. 9-12, 13-16. Redovisningar.

Fredag 22/3, kl. 16. Sista dag för inlämnande av individuell uppgift (mondo). Datasalen är bokad onsdag 27/2, onsdag 6/3 och onsdag 13/3, kl 10-14.

Kursen omfattar ingen egentlig kurslitteratur. Till varje tema förekommer kortare texter och sammanfattande kompendier. Referenslitteraturen används främst för att finna lämpliga söktermer till gruppuppgiften (exempelvis olika gravformer och andra lämningar).

Cornell, P. & Fahlander, F. 2002. *Stumma monument. Inledning till mikroarkeologi*, Göteborg (s76-85). (Tillgänglig digitalt).

Höglund, M. 2013. Ett lantmäteri med landets resurser i fokus, I: Gussarsson Wijk, M., Höglund, M. & Lundström, B. (red), *Med kartan i fokus: en vägledning till de civila och militära kartorna i Riksarkivet*. Stockholm: Riksarkivet, pp 52-80.

Fahlander, F. *Att söka litteratur*, kompendie i pdf-format. (Tillgänglig digitalt).

Liahaugen, S. 2013. *Från sten till data - En studie av FMIS forskningspotential för GIS och landskapsarkeologi*, Masteruppsats, Uppsala Univ. (Tillgänglig digitalt).

Nilsson, S. 2001. *Liten hjälpreda för läsning och tolkning av historiska kartor och kulturlandskap*, kompendie i pdf-format. (Tillgänglig digitalt).

Referenslitteratur:

Burenhult, G 1999-2000. *Arkeologi i Norden del 1 & 2*. Stockholm: Natur och kultur.

Baudou, E. 1985. Archaeological Source Criticism and the History of Modern Cultivation in Denmark, K. Kristiansen (red), *Archaeological formation processes: the representativity of archaeological remains from Danish prehistory*, København: Nationalmuseum.

Hyenstrand, Å. 1979. *Arkeologisk regionindelning av Sverige*. Stockholm: Dokumentationsbyrån, Riksantikvarieämbetet.

Janson, S. & Lundberg, E. B. (red.) 1980. *Med arkeologen Sverige runt: [en uppslagsbok]*. 2., omarb. och utök. uppl. Stockholm: Forum.

Examensuppgift (uppsats) (7,5 hp)

Kursansvarig: Docent Anders Carlsson.

Uppsatsen ska vara på 10 sidor.Handledningstider schemaläggs och bokas hos lärarna i den omfattning ni behöver, med start redan i januari. Sista inlämningsdag för betygsättning av uppsats är **onsdag 1 maj**. Inlämning av arkivexemplar sker senast 9/6. Betygsättning sker med sjugradig betygsskala.

Söka information: De arkeologiska samlingarna och arkiven är upplagda efter socknar. Det praktiska med det är att sockengränser, till skillnad från kommuner mm, inte ändras eftersom de inte längre gäller som modern indelningsgrund.

Statens historiska museum; www.historiska.se. Här finns "sök i samlingarna" där information om föremål och fyndomständigheter finns. Även bilder finns att tillgå. Varje föremål har ett inventarienummer, tex SHM 56743, som man kan söka på. Bilder finns också på Riksantikvarieämbetets hemsida, www.raa.se.

Antikvarisk-Topografiska Arkivet, ATA. Här besöker man själv **informationstorget** vid Riksantikvarieämbetet/Historiska museet (Östra Stallet). I arkivet söker man efter socken och beställer upp handlingar till läsesalen. Även teckningar/bilder finns här.

Vid **informationstorget** finns även Vitterhetsakademiens bibliotek. På nätet söker man i Vitalis efter litteratur. www.raa.se. För äldre litteratur finns lappkatalog. I kungl. Bibliotekets databas Libris kan man också söka, www.kb.se, liksom i universitetsbiblioteket.

Fornminnesregistret är också viktigt. På nätet (www.raa.se, fliken "söktjänster") söker man i Fornsök och får då fram fornlämningar på kartor. Fornlämningarna har nummer som är unika i varje socken, t ex Huddinge Raä 14:1, alltså fornlämning nr 14 i Huddinge socken. Här hittar du också "kulturmiljöbild" och "bebyggelseregistret" och "kringla", samsök för Sveriges museers och arkivs samlingar.

I varje län finns ett länsmuseum som man kan besöka på nätet. Vissa kommuner har dessutom kommunala museer, tex Stockholms stadsmuseum, Sigtuna museum eller Torekällberget i Södertälje. Även hembygdsföreningar kan ha information. Privatsamlingar kan vara förtecknade i centrala och lokala museer.

Kartor kan sökas på nätet hos www.lantmateriet.se och i Geovetarhusets kartbibliotek här på universitetet.

Var noga med att notera varifrån ni får information så att den uppgiften följer med i uppsatsen från början! Kartor från lantmäteriet ska föras med följande referens: © Lantmäteriet 2011. Medgivande I 2011/0094.

Litteratur till examensuppgift väljs i samråd med handledare.

Instruktioner för uppsatsarbete II

Uppsatsen är en självständig och äkta forskningsuppgift, även om det är övning. Ni har själva publiceringsrätten till era resultat. Uppsatsen arkiveras på institutionen. Ni kan själva sprida era uppsatser så mycket ni vill.

Uppsatserna ska vara på 10 väldisponerade och med tillräcklig stilstorlek skrivna sidor. I detta ingår bilder, tabeller och referenslista. Inga bilagor ska förekomma. Paginera mitt på sidan, längst ned.

Titeln ska innehålla information om ämne, tid och rum. Det kan vara en slagfärdig huvudtitel och mer informativ undertitel. Tänk på konsekvenserna av att bara huvudtiteln citeras! Framsidan kan ha omslagsbild. Längst ned till höger ska stå: Uppsats (II) i arkeologi, Stockholms universitet. Termin och år. Författarnamn och handledare. Baksidan ska ha universitetets emblem (finns att hämta på universitetets hemsida eller kan fås av oss).

Innehållsförteckning med sidhänvisningar. Kort abstract på engelska (tre-sex rader) ska rymmas här, samt referenser till omslagsbilden.

En **bakgrundsbild** ska tecknas, där tidigare (för syftet relevant) forskning redovisas. Dessa forskares frågor, arbetssätt och tolkningar kommenteras aktivt. Analysera deras teoretiska synsätt och hur dessa påverkar deras tolkningar. Bakgrunden bildar utgångspunkt för dina egna frågeställningar.

Syftet med uppsatsen ska framgå tydligt. Syftet är övergripande – att *förstå* något.

Frågorna ska formuleras så att de inbjuder till forskning. Frågor som kan besvaras med ja eller nej, samt vad, var, när och hur-frågor ska föras vidare till varför-frågor. Låt frågorna utgå från andras eller egna iakttagelser i källmaterialet. Varför just så, just då och just där? Varför inte på andra sätt? Tänk ut olika svarsalternativ som kan vägas mot varandra genom argumentation och synsättsanalys.

Bearbeta alltså frågorna genom ett **metodiskt** och **teoretiskt** medvetet tolkningsresonemang, där annat relevant källmaterial och annan relevant information från arkeologisk eller annan litteratur dras in vid behov. Var noga med att alltid ange varifrån du hämtat material och idéer! Var kritisk till källorna och till litteraturen – idka källkritik! Frågorna kan genom detta formuleras skarpare och analysen fortsätta. Låt varje kapitel handla om en fråga och dra ihop trådarna, alltså återgå till syftet, i resultatkapitlet. När syftet mer eller mindre är uppfyllt och tiden för arbetet är slut, är uppsatsen färdig.

Sammanfattningen ska inte innehålla någon ny information utan bara sammanfatta uppsatsen.

Referenser är mycket viktiga. Var noga med att ange varifrån du hämtat material, citat och idéer. De ska finnas inne i texten och i bildtexter och se ut så här: Birka är anlagd ca 750 (Ambrosiani 1992:14), dvs namn, år och sida i anslutning till det som kan föras till denna källa). Avses fler sidor skriver man 14f (följande) eller 14ff (flera följande). Skriv inte av text (plagiera inte)! Använd egna ord. Citera gärna men använd citationstecken. Var noga med referenser från början! Det blir jobbigt att arbeta in dem i efterhand. Gör även referenslistan fortlöpande! Referenserna i löpande text ska motsvara poster i referenslistan i uppsatsens slut. Kolla noga att alla referenser i texten återfinns i referenslistan, och att alla poster i referenslistan syftar på något som faktiskt återfinns i texten. Glöm inte referenser till figurer, tabeller och kartor. Boktitlar, tidskrifters namn och seminarieuppsatser kursiveras. Artiklar kursiveras inte, men däremot de böcker eller tidskrifter de ingår i. Ort avser förlagsort, inte tryckort. Även förlaget bör nämnas.

Lämna fortlöpande (korrekturlästa) manussidor och utkast till handledaren. Arbeta in bilder och kartor från början. De ska spela en aktiv roll i uppsatsen. Se till att ha regelbunden handledning. Lämna inte ett handledningsmöte utan att boka ny tid!

Layout; lämna efter slutgodkännande in ett exemplar av den färdiga uppsatsen till vårt arkiv. Vid uppkopiering av uppsatserna kommer dubbelsidig kopiering att ske, vilket gör att *sidnumreringen måste placeras centrerat nederst på sidan*, samt att originalet är *enkelsidigt* och ohäftat. Abstract måste placeras under innehållsförteckningen, liksom eventuell framsidesbildhänvisning. Alltså ingenting på insidan av framsidan! Se till att färgsymboler på tex kartor även kan förstås vid svart-vit kopiering!

Pappersformat ska endast vara A4. Ha inga fastklistrade bilder e. dyl. som kommer att fastna i kopiatorn. Ni får självfallet kopiera upp hur många exemplar ni vill av uppsatsen på egen hand och skicka till vänner och läns museer mm. Institutionen kan betala portot när ni skickar till arkeologiska instanser.

Grundläggande fältkurs (7,5 hp).

Jordbro i Haninge

Kursansvarig: Ann Vinberg.

Torsdag 11/4. 10-12, 13-15. (Prel. tid).

Denna dag ordnas gruppvisa visningar av verksamheten vid **Arkeologiska forskningslaboratoriet** och **Osteoarkeologiska forskningslaboratoriet**. Se särskilt schema.

Torsdag 2/5. 10-12. Introduktion och presentation av fältarbetet i Jordbro (Ann Vinberg).

I anknytning till fältkursen anordnas **13-16** en kurs (halvdag) i L-ABC (Lägesrapport-Andning, Blödning, Chock) hos **Studenthälsan** (företagssköterska Eliza Cedervall). Se särskilt schema.

Måndag 6/5. Heldag. SL-exkursion till **Granby** i Lindholmen, Vallentuna. (AC).

Tisdag 7/5. Heldag. SL-exkursion till **Broby bro** i Täby kyrkby. Inventeringsövning i anslutning till detta (Karby gravfält från äldre järnålder). (AC).

Måndag 13/5 – fredag 24/5. Fältarbete (utgrävning) i Jordbro, Haninge 9-16.

Måndag 27/5 – tisdag 28/5. 9-16. Rapportarbete på institutionen.

Fahlander, F. 2018. *Registrering och dokumentation i fält: en handledning till institutionens fältkurs* (pdf; tillgänglig digitalt).

.....

BETYGSKRITERIER avseende Arkeologi II, 30 hp

A. Utmärkt. Studenten visar utan påvisbara luckor grundläggande kunskap om och förståelse för relationen mellan källmaterial och tolkning i relation till olika teoretiska synsätt. Avseende förståelse visar studenten god förmåga till egen problematisering samt konstruktivt och kritiskt nytänkande. Vidare visas utan påvisbara luckor förmåga att tillämpa för frågeställningarna relevanta metoder. Examination sker inom ordinarie tidsram.

B. Mycket bra. Studenten visar, men med vissa ej allvarliga luckor grundläggande kunskap om och förståelse för relationen mellan källmaterial och tolkning i relation till olika teoretiska synsätt. Avseende förståelse visar studenten god förmåga till egen problematisering samt viss förmåga till konstruktivt och kritiskt nytänkande. Vidare visas med vissa ej allvarliga luckor förmåga att tillämpa för frågeställningarna relevanta metoder. Examination sker inom ordinarie tidsram.

C. Bra. Studenten visar, men med vissa luckor grundläggande kunskap om och förståelse för relationen mellan källmaterial och tolkning i relation till olika teoretiska synsätt. Avseende förståelse visar studenten god förmåga till egen problematisering och kritiskt tänkande. Vidare visas, men med vissa luckor förmåga att tillämpa för frågeställningarna relevanta metoder. Examination sker inom ordinarie tidsram.

D. Tillfredsställande. Studenten visar, men med större luckor grundläggande kunskap om och förståelse för relationen mellan källmaterial och tolkning i relation till olika teoretiska synsätt. Avseende förståelse visar studenten viss förmåga till egen problematisering och kritiskt tänkande. Vidare visas, men med större luckor förmåga att tillämpa för frågeställningarna relevanta metoder.

E. Tillräcklig. Studenten visar, men med större luckor grundläggande kunskap om och förståelse för relationen mellan källmaterial och tolkning i relation till olika teoretiska synsätt. Avseende förståelse saknar studenten förmåga till egen problematisering och kritiskt tänkande. Vidare visas, men med större luckor förmåga att tillämpa för frågeställningarna relevanta metoder.

Fx. Otillräcklig. Studenten brister i grundläggande kunskap om och förståelse för relationen mellan källmaterial och tolkning i relation till olika teoretiska synsätt. Vidare brister studenten i förmåga att tillämpa för frågeställningarna relevanta metoder.

F. Helt otillräcklig. Studenten saknar till stora delar grundläggande kunskap om och förståelse för relationen mellan källmaterial och tolkning i relation till olika teoretiska synsätt. Vidare saknas till stora delar förmåga att tillämpa för frågeställningarna relevanta metoder.